

Toetsing Wet natuurbescherming

in verband met de voorgenomen aanleg van een 110 kV kabeltracé van Marnezijl naar Oudehaske

Rapport 2017-103

J.H. van der Heide

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Wet natuurbescherming

in verband met de voorgenomen aanleg van een 110 kV kabeltracé van Marnezijl naar Oudehaske

Rapport 2017-103

J.H. van der Heide

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

Opdrachtgever	Sweco Nederland B.V., Rozenburglaan 11, 9727 DL Groningen
Titel	Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen aanleg van een 110 kV kabeltracé van Marnezijl naar Oudehaske
Auteurs	J.H. van der Heide
Datum	10 oktober 2017
Pagina's (inclusief bijlagen)	32
Projectnr	2017-194
Rapportnr	2017-103 / SWNL0215239, revisie D01
Status	Definitief
Akkoord	G.J. Berg (adviseur ecologie)
Paraaf	

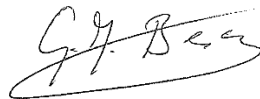

Foto omslag: aanzicht vanaf de afrit van de A7 bij Oudehaske

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Van der Heide JH (2017) Toetsing Wet natuurbescherming in verband met de voorgenomen aanleg van een 110 kV kabeltracé van Marnezijl naar Oudehaske. KenB rapport 2017-103. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Sweco Nederland B.V.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Verantwoording	10
2 TOETSINGSKADER BESCHERMDE SOORTEN EN GEBIEDEN	13
2.1 Beschermingsregimes soorten	13
2.2 Natura 2000-gebieden	14
2.3 Houtopstanden	14
2.4 Natuurnetwerk Nederland	14
3 RESULTATEN VELD- EN BRONNENONDERZOEK	15
3.1 Gebiedsbeschrijving	15
3.2 Bronnenonderzoek	15
3.3 Functie van het plangebied voor beschermde soorten	16
4 EFFECTEN VAN DE INGREEP EN TE TREFFEN MAATREGELEN	19
4.1 Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)	19
4.2 Poelkikker en Heikikker	19
4.3 Algemeen voorkomende soorten	20
5 CONCLUSIE	21
6 LITERATUUR	23
BIJLAGE I WAARGENOMEN SOORTEN IN HET PLANGEBIED EN HUN BESCHERMINGSSTATUS	25
BIJLAGE II WETTELIJK KADER	26

Samenvatting

In opdracht van Sweco Nederland B.V. te Groningen, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een 110 kV kabel van Marnezijl naar Oudehaske.

Windpark Fryslân B.V. is bezig met de ontwikkeling van Windpark Fryslân, een windpark in het noordelijk deel van het IJsselmeer, nabij Breezanddijk. Voor de afvoer van de opgewekte energie is een stroomkabel gepland welke het Windpark Fryslân verbindt met een Trafostation bij Oudehaske. (op een industrieterrein ten noorden van de A7, langs De Dolten). Voorliggende rapportage heeft betrekking op het tracégedeelte Marnezijl – Oudehaske. Over vrijwel de gehele lengte van dit tracé wordt de zuidberm van de A7 gevolgd. Op drie punten wordt over relatief korte afstand de berm verlaten, te weten bij Bolsward-Zuid, bij knooppunt Joure en tenslotte bij de aftakking van de A7 naar het Trafostation bij Oudehaske. Bij knooppunt Joure wordt aangesloten bij de beoogde aanpassing van het knooppunt, waarbij de kabel de toekomstige infrastructuur flankiert. Bij Oudehaske wordt de afstand tussen de A7 en het Trafostation voor een groot gedeelte overbrugd door een gestuurde boring.

Het rooien van bomen en/of struweel is niet voorzien, evenmin is het slopen van bebouwing aan de orde. De kabel komt op een minimale diepte van ca. 1 m. beneden maaiveld, de breedte van de te graven sleuf bedraagt circa 2 m. Naast de kabelsleuf is er sprake van een werkstrook voor onder meer het tijdelijk plaatsen van uitgegraven grond.

In 2015 is er een natuurtoets uitgevoerd door Bureau Waardenburg (Reitsma 2015). De huidige rapportage is een update van het in 2015 uitgevoerde onderzoek. Het nu gekozen tracé wijkt in detail enigszins af van het tracé uit 2015. Op hoofdlijnen in het tracé wel gelijk.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het voor de lange termijn beschermen van biodiversiteit. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan moet er ontheffing worden aangevraagd voor het overtreden van een verbodsbepaling. Koeman en Bijkerk bv heeft op basis van veldonderzoek (d.d. 15 september 2017) en bronnenonderzoek de effecten van deze ingreep onderzocht en beoordeeld of voor genoemd initiatief een ontheffing moet worden aangevraagd.

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels, grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Indien de werkzaamheden met inachtneming van de in Hoofdstuk 4 genoemde maatregelen worden uitgevoerd wordt overtreding van verbodsbepalingen voorkomen en is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

Indien niet aan genoemde maatregelen kan worden voldaan dient wel ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

1 Inleiding

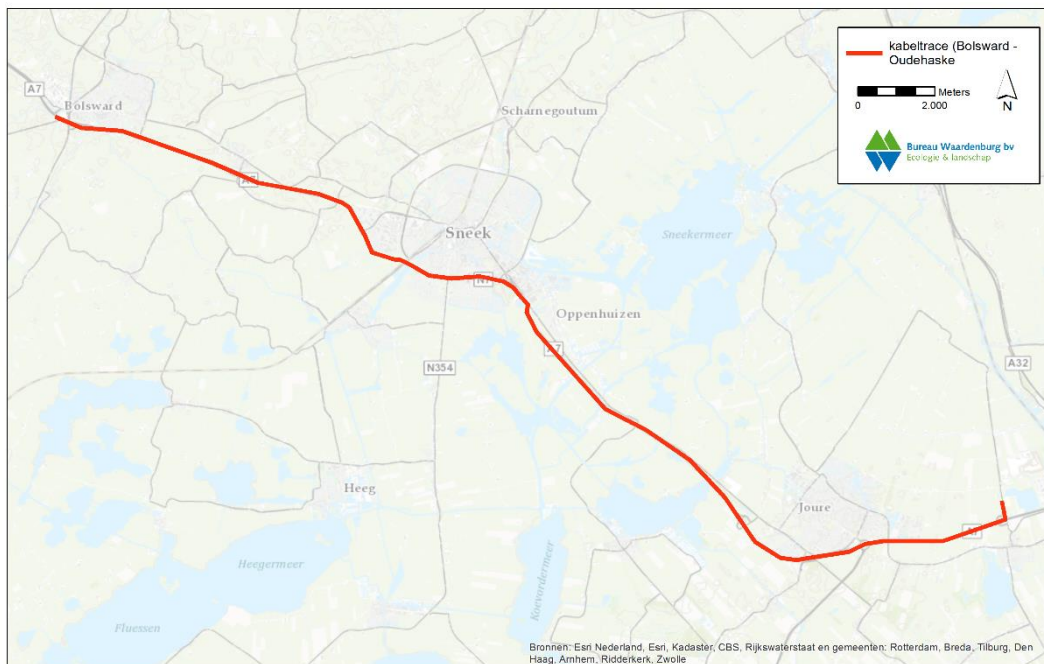
1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Sweco Nederland B.V. te Groningen, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd in verband met de voorgenomen aanleg van een 110 kV kabeltracé van Marnezijl naar Oudehaske.

Windpark Fryslân B.V. is bezig met de ontwikkeling van Windpark Fryslân, een windpark in het noordelijk deel van het IJsselmeer, nabij Breezanddijk. Voor de afvoer van de opgewekte energie is een stroomkabel gepland welke het Windpark Fryslân verbindt met een Trafostation bij Oudehaske. (op een industrieterrein ten noorden van de A7, langs De Dolten). Voorliggende rapportage heeft betrekking op het tracégedeelte Marnezijl – Oudehaske. Over vrijwel de gehele lengte van dit tracé wordt de zuidberm van de A7 gevolgd. Op drie punten wordt over relatief korte afstand de berm verlaten, te weten bij Bolsward-Zuid, bij knooppunt Joure en tenslotte bij de aftakking van de A7 naar het Trafostation bij Oudehaske. Bij knooppunt Joure wordt aangesloten bij de beoogde aanpassing van het knooppunt, waarbij de kabel de toekomstige infrastructuur flankiert. Bij Oudehaske wordt de afstand tussen de A7 en het Trafostation overbrugd door een gestuurde boring. Zie Figuur 1 voor het geplande kabeltracé.

Het rooien van bomen en/of struweel is niet voorzien, evenmin is het slopen van bebouwing aan de orde. De kabel komt op een minimale diepte van ca. 1 m. beneden maaiveld, de breedte van de te graven sleuf bedraagt circa 2 m. Naast de kabelsleuf is er sprake van een werkstrook voor onder meer het tijdelijk plaatsen van uitgegraven grond.

In 2015 is er een natuurtoets uitgevoerd door Bureau Waardenburg (Reitsma 2015). Het huidige rapportage is een update van het in 2015 uitgevoerde onderzoek. Het nu gekozen tracé wijkt minimaal af van het tracé uit 2015.

Figuur 1 Kabeltracé (rode lijn) Windpark Fryslân van Bolsward naar Oudehaske

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten. Het doel is te bepalen of de voorgenomen werkzaamheden leiden tot overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Dit rapport beschrijft de uit te voeren werkzaamheden en de methodiek bij de uitgevoerde inventarisatie. De effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren zijn in beeld gebracht en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de natuurwetgeving. Daarbij is ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de voorgenomen ingreep?
- Kunnen deze effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Welke verbodsbepalingen worden overtreden/is een ontheffing nodig?
- Welke maatregelen voor mitigatie en compensatie van schade aan beschermde soorten zijn noodzakelijk?
- Is nader onderzoek noodzakelijk?

1.2 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De

toetsing is opgesteld op basis van het in 2017 uitgevoerde veldwerk, gegevens uit de NDFF en het onderzoek uit 2015 (Reitsma 2015).

Veldbezoek

Het plangebied is op 15 september 2017 bezocht. Tijdens het veldbezoek is zoveel mogelijk informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Bronnenonderzoek

Aanvullend op het veldbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de NDFF geraadpleegd.

2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden (Anonymus 2016). Deze wet vervangt drie wetten; de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bescherming van gebieden, diersoorten, plantensoorten en bossen wordt via deze wet geregeld.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden (voorheen Nbwet) zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten (voorheen Ffwet) zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden (voorheen Boswet) zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3), er is niet getoetst aan de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet. Hieronder is dit kort toegelicht.

2.1 Beschermingsregimes soorten

Bij de uitvoering van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Als de voor-genomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder 'Beschermingsregime andere soorten' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb §3.2) en 'andere soorten' (Wnb §3.3). Vogels en strikt beschermde soorten zijn Europees beschermd, de 'andere soorten' betreffen Nationaal beschermde soorten.

Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, is nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd (zie bijlage II).

2.2 Natura 2000-gebieden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen wettelijk beschermde gebieden waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. Het meest nabijgelegen wettelijk beschermde gebied, het Natura 2000-gebied Witte en Zwarte Brekken bevindt zich op een afstand van 300 m van het plangebied. Echter gezien de aard van de werkzaamheden, het graven van een sleuf en de aanleg van een kabel, zijn er over deze afstand geen negatieve effecten te verwachten op het Natura 2000 gebied.

2.3 Houtopstanden

Met de ingreep worden zoals nu bekend is geen houtopstanden gekapt. De regels ten aanzien van houtopstanden zijn dus niet van toepassing. Indien dit in een later stadium anders blijkt te zijn, dient er mogelijk een melding van het kappen van een houtopstand te worden ingediend bij het bevoegd gezag. Tevens dienen de eventueel te kappen bomen te worden geïnspecteerd op beschermde soorten.

2.4 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt op sommige trajecten binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Directe effecten op de NNN zijn echter op voorhand uit te sluiten, aangezien de locaties waar het Natuurnetwerk Nederland wordt doorkruist door de kabel, uitgevoerd worden middels een gestuurde boring. Hierdoor zijn er geen negatieve effecten te verwachten op de NNN.

3 Resultaten veld- en bronnenonderzoek

3.1 Gebiedsbeschrijving

De bermen van de A7 tussen Marnezijl en Oudehaske zijn over het algemeen te typeren als vrij soortenarme tot matig soortenrijke grasvegetaties of vochtige ruigtes, het laatste vooral in het onderste deel van het talud. Uit vegetatieopnamen die hier in het kader van het Meetnet Bermflora de afgelopen jaren zijn gemaakt blijkt dat de meest frequent voorkomende soorten zijn: Gestreepte witbol, Roodzwenkgras, Kruipende en Scherpe boterbloem, Hondsdraf, Reukgras, Kropaar, Veldzuring, Rietgras en Riet. Uit het veelvuldig voorkomen van de laatste twee soorten (en soorten als Fluitenkruid, Veenwortel, Grote brandnetel ed.) blijkt dat er lokaal sprake is van flinke verruiging. De bermen worden door Rijkswaterstaat jaarlijks een- of tweemaal gemaaid, waarbij het maaisel in principe wordt afgevoerd.

Langs het tracé komt weinig struweel of houtige aanplant voor, uitgezonderd de afslagen en verzorgingsplaatsen (benzinestations e.d.). De bermen worden geflankeerd door vochtige greppels of waterhoudende sloten (Reitsma 2015).

Figuur 2 Links een foto bij de afrit van een tankstation langs de A7 met het uitzicht op de berm waar een lasput / mof-locatie is gelegen. Rechts een foto aan de onderzijde van een talud. Hier is duidelijk de verruiging zichtbaar met voornamelijk veel Grote brandnetel.

3.2 Bronnenonderzoek

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geeft een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten binnen het plangebied en binnen de directe omgeving.

Als zoekgebied is gekozen voor een gebied met een straal van circa 200 meter rondom het plangebied, waarbij gericht gezocht is naar alle beschermde en rode lijst soorten die de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen, met uitzondering van vogels.

Naast enkele Rode lijst soorten zijn er vier nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming) en één Europees beschermde soort (artikel 3.5 Wet natuurbescherming) waargenomen (Tabel 1). Zoals te zien is in Tabel 1 geldt voor de Hermelijn, Steenmarter en Wezel een vrijstelling vanuit de provincie Friesland onder de Wet Natuurbescherming.

Tabel 1 Rapportage NDFF (Geraadpleegd op 21 september 2017) voor alle soortgroepen, met uitzondering van de soortgroep vogels ; **WNB**: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermde soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermde soort (artikel 3.1 of 3.5); **Vrijstelling**: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld. FR = Friesland. **RL**: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015);

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Vaatplanten				
Engels gras	<i>Armeria maritima</i>	-	-	6
Heemst	<i>Althaea officinalis</i>	-	-	6
Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	-	-	7
Krabbenscheer	<i>Stratiotes aloides</i>	-	-	7
Steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>	-	-	6
Stomp fonteinkruid	<i>Potamogeton obtusifolius</i>	-	-	6
Vissen				
Alver	<i>Alburnus alburnus</i>	-	-	6
Rivierdonderpad	<i>Cottus perifretum</i>	-	-	6
Zoogdieren				
Boommarter	<i>Martes martes</i>	NL	-	6
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	NL	FR	7
Otter	<i>Lutra lutra</i>	EU	-	2
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	NL	FR	-
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	NL	FR	7

Uit het onderzoek uit 2015 is gebleken dat de Rietorchis en Zwanenbloem in het plangebied voorkomen, deze zijn onder de huidige wetgeving niet meer beschermd. Daarnaast komen mogelijk de beschermde soorten Heikikker en Poelkikker in het plangebied voor.

3.3 Functie van het plangebied voor beschermde soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens het veldbezoek op 15 september 2017 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Relevant voor het onderzoek aan het plangebied zijn amfibieën, grondgebonden zoogdieren, vogels en planten. Gesteld kan worden dat effecten op vleermuizen,

dagvlinders, reptielen, libellen, en vissen (nagenoeg) uitgesloten zijn. Binnen het plangebied ontbreekt geschikt leefgebied voor dergelijke soorten.

Vaatplanten

In het plangebied zijn bij het veldbezoek geen beschermde soorten planten aangetroffen. Geschikte groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Uit het plangebied en zijn omgeving zijn ook geen waarnemingen van beschermde soorten planten bekend (NDFP 2017(i)). Het voorkomen van beschermde planten in het plangebied is op basis van het veldbezoek en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Binnen het plangebied zijn wel enkele groeiplaatsen van de Rietorchis bekend, ter hoogte van km 114,2-115,0 (enkele kilometers oostelijk van Bolsward) en km 124,6 (bij Sneek). Ook het deel tussen km 132,7 en 133,2 kan vanwege de terreincondities als kansrijk voor de Rietorchis worden beschouwd. In het plangebied komt daarnaast lokaal in bermsloten de Rode lijstsoort Zwanenbloem voor (Reitsma 2015). Deze twee soorten waren beschermd onder de Flora en faunawet, echter onder de Wet natuurbescherming zijn deze soorten niet meer beschermd. Vanuit de NDFP is het voorkomen van enkele Rode lijstsoorten bekend (Tabel 1).

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek is regelmatig de Bastaardkikker waargenomen in bermsslootjes. Daarnaast kunnen algemene soorten als Kleine watersalamander, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander worden verwacht. Genoemde soorten kunnen lokaal de bermen van de A7 als landhabitat gebruiken en om te overwinteren. Het betreft allemaal Nationaal beschermde soorten.

Op basis van verspreidingsgegevens en terreinkenmerken kunnen de Europees beschermde soorten Poelkikker en Heikikker lokaal voorkomen in de bermen van de A7. Het betreft tussen de kruising met de Langweerder wielen en de aftakking bij Oudehaske (tussen km 132 en km 140) waarbij de berm als landhabitat wordt gebruikt. Het gaat dan met name om die bermdelen waar geschikt voortplantingswater (kleine geïsoleerde wateren met kwalitatief goed water en een rijke water- en oeverplantenvegetatie) nabij de berm is gesitueerd. Het te graven kabeltracé beslaat in alle gevallen een zeer beperkt deel van het totaal beschikbare landhabitat.

Op grond van bovenstaande is beoordeeld dat het gehele plangebied geringe betekenis heeft voor algemene soorten amfibieën; het oostelijk deel van het tracé heeft mogelijk geringe betekenis voor de Europees beschermde soorten poelkikker en heikikker in de vorm van landhabitat (overwintering).

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vijf vogelsoorten aangetroffen. Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Wet natuurbescherming (artikel 3.1; *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*), zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten (zie Bijlage I). Tijdens het veldbezoek zijn geen nestplaatsen aangetroffen van vogels waarvan het nest jaarrond is beschermd.

In de grazige delen van de rijksbermen kunnen incidenteel soorten als Graspieper, Wilde eend en/of Scholekster tot broeden komen. In de hier en daar aanwezige struwelen zullen algemene struweelbroeders als bijvoorbeeld Fitis, Tjiftjaf, Winterkoning, Vink en Merel zich kunnen vestigen als broedvogel.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn (sporen van) de volgende soorten waargenomen: mol en Ree. Ree is niet in het plangebied zelf waargenomen, maar in het zuidelijk gelegen grasland. Ree is een nationaal beschermde soort. Incidenteel kunnen soorten als Vos, Steenmarter, Bunzing, Haas en Konijn het plangebied aandoen (geen leefgebied). Vanuit de NDFF is daarnaast het voorkomen van Boomarter, Hermelijn en Otter bekend. Deze soorten hebben in het plangebied geen geschikt leefgebied, maar kunnen sporadisch het plangebied aandoen.

Van de Europees beschermde soorten komen de Waterspitsmuis en Noordse woelmuis in de nabijheid van het plangebied voor. Bekende locaties zijn de riet- en oeverlanden rondom de Witte en Zwarte Brekken, tussen Langweer en Sneek, ca. 1-2 km ten zuiden van de A7. Het voorkomen van beide soorten binnen het plangebied kan op basis van terreinkenmerken worden uitgesloten.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

4 Effecten van de ingreep en te treffen maatregelen

Tijdens het veldbezoek zijn enkele beschermde soorten aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep in meer of mindere mate gevolgen zal hebben.

4.1 Broedvogels (zonder jaarrond beschermd nest)

Effecten van de ingreep

Indien de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd kan bij het verwijderen van opgaande beplanting of het maaien van de bermen verstoring van broedende vogels optreden of zelfs vernietiging van nesten en broedsels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Vernietiging van nesten en broedsels is een overtreding van verbodsbepaling Art. 3.1, lid 2 van de Wnb. Om dit te voorkomen worden de volgende maatregelen aanbevolen.

Maatregelen

Wetsovertreding kan worden voorkomen door:

- De werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode; bosschages en/of overige structuren waar vogels kunnen broeden buiten het broedseizoen van de algemene broedvogelsoorten verwijderen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met augustus;
- Struiken te inspecteren op broedgevallen vlak voor het snoeien / kappen;
- Eventueel kan er voor worden gekozen om voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden en voorafgaand aan het broeden de opgaande vegetatie te verwijderen op de plekken waar ingrepen plaatsvinden, zodat deze onaantrekkelijk zijn voor vogels om er te broeden. Dit betekent dat de ingreeplocaties voor het verwijderen van de vegetatie op broedende vogels wordt gecontroleerd. Houdt er rekening mee dat de meeste vogels al in maart met de bouw van een nest beginnen.

4.2 Poelkikker en Heikikker

Effecten van de ingreep

Effecten kunnen aan de orde zijn voor poelkikker en heikikker op het gedeelte tussen km 132 en km 140, indien door graafwerkzaamheden landhabitat wordt aangetast/vernietigd. In 2018 zal het gebied nader onderzocht worden om de exacte populaties in kaart te brengen. Om effecten tijdens de werkzaamheden te voorkomen worden de volgende maatregelen aanbevolen.

Maatregelen

Wetsovertreding kan worden voorkomen door:

- In het genoemde deel van het tracé dienen de graafwerkzaamheden te worden uitgevoerd in de periode half april – half september. In deze periode bevinden de dieren zich in het voortplantingswater en bevinden ze zich buiten de berm/landhabitat.

- Indien er gebruik wordt gemaakt van een gestuurde boring dan zal een ter zake deskundige het begin en eindpunt van de boring moeten beoordelen op het eventueel aanwezig zijn van Poelkikker en/of Heikikker. Indien er geen geschikt habitat aanwezig is dan kan een gestuurde boring ook plaatsvinden in de periode half april – half september.
- Werklocaties kunnen worden afgezet met een amfibieënscherm. De werklocaties dient daarna door een deskundig ecooloog te worden afgevangen, zodat de locatie binnen het scherm vrij is van amfibieën.

4.3 Algemeen voorkomende soorten

Effecten van de ingreep

Het plangebied kan van belang zijn voor enkele amfibieën en kleine zoogdieren zoals marterachtigen en verschillende muizensoorten. Dit betreft echter nationaal beschermde soorten, waarvoor de provincie Friesland een algemene vrijstelling heeft gegeven bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Wel dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht (Art. 1.11 van de Wnb). De grote wateren zullen worden gepasseerd middels een gestuurde boring, echter enkele kleinere slootjes zullen worden gepasseerd met een open ontgraving. Dit betreffen zeer lokale kleinschalige ingrepen.

Maatregelen

Aan de zorgplicht kan worden voldaan door de volgende maatregelen te nemen:

- Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.
- Zorg voorafgaand aan de werkzaamheden dat het deel van de sloot waar de werkzaamheden zijn gepland is afgedamd met schotten en verwijder uit het afgesloten deel alle vissen door middel van een schepnet. De dieren moeten worden uitgezet aan de andere zijde van het schot in dezelfde watergang.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een ecologisch werkplan opgesteld te worden tezamen met een deskundig ecooloog.
- Bij gebruikmaking van kunstlicht, dient het kunstlicht zo afgesteld te zijn dat er zo min mogelijk verstoring optreedt, wat inhoudt dat het licht naar beneden gericht moet zijn en daarbij alleen de werkplek en de directe omgeving verlicht. Het verlichten van met name de brede watergangen (breder dan 3 meter) dient te worden voorkomen.

5 Conclusie

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedvogels en amfibieën. Indien de werkzaamheden met inachtneming van de in Hoofdstuk 4 genoemde maatregelen worden uitgevoerd wordt overtreding van verbodsbepalingen voorkomen en is een ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

Indien niet aan genoemde maatregelen kan worden voldaan dient wel ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van het NNN waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

De gegevens over de aanwezigheid van bovengenoemde (beschermde) soorten zijn houdbaar tot september 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na september 2020 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

6 Literatuur

Anonymus (2016) Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad 34: 1-74.

EZ (2015) Besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken ..., DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna. Staatscourant nr. 36471.

Reitsma JM (2015) Quick scan Flora- en faunawet kabeltracé A7 Bolsward – Oudehaske Windpark Fryslân. Bureau Waardenburg

Websites

NDFF 2017(i) Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal: <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 15 september 2017. WNB: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermd soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermd soort (artikel 3.1 of 3.5); Vrijstelling: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld, FR = Friesland; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Vaatplanten				
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	-	-	-
Duizendknoop	<i>Polygonum</i>	-	-	-
Geranium	<i>Geranium</i>	-	-	-
Gewone braam	<i>Rubus fruticosus</i>	-	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-	-
Grote weegbree	<i>Plantago major major</i>	-	-	-
Kikkerbeet	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	-	-	-
Koninginnenkruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>	-	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-	-
Perzikkruid	<i>Persicaria maculosa</i>	-	-	-
Pijlkruid	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	-	-	-
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-	-
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	-	-	-
Riet	<i>Phragmites australis</i>	-	-	-
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	-	-	-
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	-	-	-
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	-	-	-
Vlinders				
Witje	<i>Pieris</i>	-	-	-
Amfibieën				
Bastaardkikker	<i>Rana esculenta</i>	NL	FR	-
Vogels				
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	EU	-	-
Kauw	<i>Coloeus monedula</i>	EU	-	-
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	EU	-	-
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	EU	-	-
Merel	<i>Turdus merula</i>	EU	-	-
Zoogdieren				
Mol	<i>Talpa europaea</i>	-	-	-
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	NL	FR	-

Bijlage II Wettelijk kader

II.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf II.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf II.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf II.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten'. Dit laatste hoofdstuk en andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

II.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Zorgplicht:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

II.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Spoedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

- Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS). Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.
- Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).
- Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, echter mitigerende maatregelen zijn bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een passende beoordeling nodig zijn.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk en in combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de

instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.¹

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt bij een toename van stikstofdepositie op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

- Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.
- Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.
- Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moet worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

¹ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

II.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes met elk hun eigen verbodsbepalingen:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (VR)

Het is verboden in het wild levende vogels (VR artikel 1):

- lid 1. opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4. vogels opzettelijk te storen;
- lid 5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd². Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (HR)

Het is verboden:

- lid 1. in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
- lid 2. dieren, als bedoeld in het eerste lid, opzettelijk te verstoren.
- lid 3. eieren van dieren, als bedoeld in het eerste lid, in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4. de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren, als bedoeld in het eerste lid, te beschadigen of te vernielen.
- lid 5. **Planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

Lid 1) Onverminderd artikel 3.5, lid 1, 4 en 5, is het verboden:

- onderdeel a. in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

² Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

onderdeel c. **planten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen (zie ook Figuur 3)

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

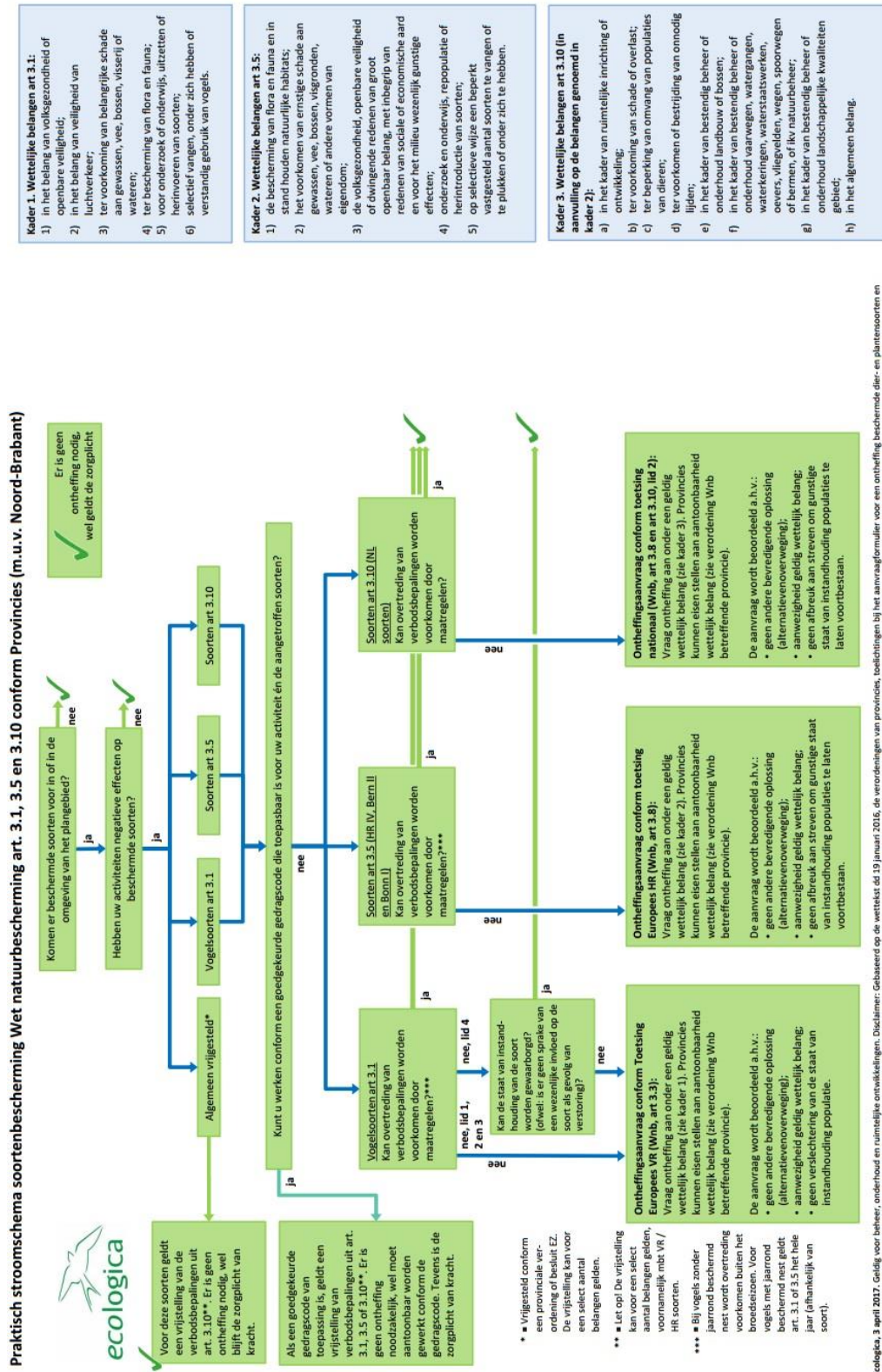
- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding (Svl) van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Figuur 3 Stroomschema soortenbescherming Wet Natuurbescherming art. 3.1, 3.5 en 3.10